

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Disputatio || excellentium. D. doctoru[m] Iohannis Eccij &
|| Andre[a]e Carolostadij q[uae] cepta est Lipsi[a]e ||
XXVII. Iunij. An. M.D.XIX.**

**Eck, Johannes
Karlstadt, Andreas**

[Erfurt], 1519

VD16 E 320

Caro: hora quarta in vigilia visitationis. Marie .1519.

urn:nbn:de:hbz:466:1-32477

hoc nūq̄ memini me in aliquo scholastico: legisse sed grām a deo optimaꝝ
fatent in instanti dari et creari et verissimum iudicant nescit tarda molimina
sp̄i: sancti gratia. hoc bene verū est si clariss: doct: est ita in scholasticis exerci
tatis qđ inter se fuerūt an gratia eque sicut deus ipse habeat principalis
rem actiuitatis respectu boni opis vel minus de quo nō omnes cōsentir. atq̄
willhel: Deekam: in dubita: addita quarto gratie actiuitate etiam tribuit et
meam quoq̄ hanc fuisse snām ante sepremsū .d.d. luculenter ex Chrysopasso
predestinatiōis potuit intelligere: si eam tam diligenter legit qđ importune vs
lipendit. sed vtrūq̄ sit de ipsius gratie actiuitate cōsentir scholasticis lib: arbi
nō posse in opus bonū quo ad substantiā vel relationē nisi sp̄ali auxilio dei.
¶ Postremo qđ querit. d.d. quid sit illud qđ bonū opus causat in subā actus
forte d.d. lapsus est lingua voluit querere quid sit illud in subā act⁹ qđ libe: ar
causat. Rēdeo illam questionē prius esse dilutā qđ natam nō em ita sunt pres
in subā actus sicut in erefodinis sed quēadmodū. b. Bernh: dicit et deū z libe:
arbi: Induiduo ope agere Quare adhuc pero pbari p clariss: d.d. libe: arbi: se
habere tñ passive ad opus bonū et sit tñ capax illius. Sum em paratus la
cula eius in eam prem p viris repellere.

Carolo: dixit eos pdicare cū lucro
aniam ideo mercatores appellasse

Hora quarta continuabitur
Disputatio

Caro: hora quarta in vigilia visitationis. Albaric. 1519.

In nomine Ihesu amen.

¶ Egregius d.d. hodie causam suā mltis munitis locauit vt redigam et
mlta auxilia P̄mo quid sentidū sit de epistola Hiero: ad Demetriadē virgi
dicam Quēadmodū p̄cipuus ille theologor princeps Erasimus noster qui p
Augusti: hec verba scripsit Erudita prius et eloquens epistola sed quā vt
nihil aliud accedit vel stilus palam arguat non esse Hiero: diuus Augusti: nō
nihil suspicari videt ab heretico Pelagiano cōscriptā. qđ in sint in ea nōnulla
que Pelagiat: dogmata respiciūt. Seda purat esse Iuliant heretici Et iis facti
le dephendi licet quantū aucto:riatis habeat solutio egregij d.d. per h̄ modū
epistolam munita.

¶ Secundo qđ egregio d.d. citauit Augusti: in li: de Ecclesi: dogmatibus c. 21.
Ibi in itū qđ salutis nostre z. debuit idem egregio d.d. paulo inferius scripta vs
disse videlicet que scribunt in c. 44. vbi hec ponit sententia si quis p nature vs
gorem Euangelice pdicationi cōsentire posse cōfirmat absq̄ inspiratione sp̄i
sancti heretico fallitur spū Ergo acquiescere vel inspiratiōi vel pdicationi mu
nus est a deo collatū. remitto etiā ad li: p̄mū retracta: ad c. 10. vbi scribit. qđ
Omnes hoies possunt si velint p̄cepta dei implere. nō existimant noui hereti
ci Pelagiani scđm eos esse dictum. vix est em omnino omnes hoies hoc posse si
velint. sed preparat voluntas a domino.

¶ Tertio ad inductionē b. Bern. colū. 15. responsonē. d. refellēdo dico qđ. S.
Bernhar. omnes tres gradus vt. d. vocat deo tribuit z nō. li. ar. Verba eius li.
sunt hec. q̄ba sunt nō mea sed apli qui offe qđ boni esse pōt. i. Cogitare: velle
z pficere p bona voluntate attribuit deo. nō suo arbitrio. Si ergo deus tria
hec hoc est. Bonū cogitare: velle z pficere opatur in nobis. p̄mum p̄fecto
sine nobis scđm nobiscū. i. p cōsensum quē inspirat sp̄i: te⁹ sanctus vtp̄ter in
eol. p̄cedentē: ijs sequitur qđ egre. d. d. plus conat causam suā defendere qđ
bene defendere pl⁹ suā causam tuert qđ fidē amplectit. Nā in causa facti nō sunt
p̄ferenda arma hereticorum.

¶ Quarto mirū est in auribus meis qđ bonū opus totum a deo productū sed
nō totaliter et qđ hoc sit absōnū apud vere theologos impunito assumo auct.
Aug. in li. de bono perse: ca. 13. vbi ait. Nos ergo volumus sed deus opatur
in nobis z velle. Nos ergo opamur sed deus in nobis opatur z opat p bona

Ex libro

Das ist mei
glosa wer sy
zubiechē will
d magst thū

Actus: volu
m⁹ acti: agi
mus

voluntate (de^o opatur op^o bonū in nobis) rursum hoc nobis expedit et credere
et dicere hoc est piū hoc verū vt sit humilis et submissa p̄fessio vt detur totū deo.
Cogitātes credimus cogitātes loquimur cogitātes agimus h̄c quid agimus.
Quod autē attinet ad veritatis viā et verū dei cultū non sumus idonei cogitare
aliquid tanq̄ ex nobis metip̄s sed sufficiencia n̄ra ex deo est hoc p̄pendat qui
actiuitatē libe. ar. in bonis optibus concedit. Nō est enim in potestate nostra
co: n̄m et nostre cogitātes. hoc est q̄d ecclesia orat in ista p̄cula deus virtus
tum cui⁹ est totū q̄d est opt. et. ergo bona opa tota sunt deo. Quod et Cypri.
sentit in orōne dominica in veris: et ne patiaris nos induci intentionem. Et
epistola. 6. z. li. ad martyres cui⁹ verba sunt. certamini suo affuit (scz Chri⁹)
p̄natores et assertores sui nominis erexit. corroborauit animauit et semp vincit
in nobis. Ecce apte dicit q̄d chri⁹ in martyrib⁹ vincit et vtitur auct. Hathel.
10. Nō vos estis qui loquimini sed spirit⁹ patris v̄t qui loquit in vobis. q. d.
Nō vos estis qui vincitis. sed chri⁹ in vobis vincit q̄d pulchre. z. paralip.
20. scribit. Nec dicit d̄ns nolite timere ne paueatis hanc multitudinē. non est
enim vestra pugna sed dei. Ecce pugnat iudei atq̄ scrip. victoriā deo reputat
Unde idē. Cypri. in eodē loco col. sequēt sic ait. Qui non sic est vt seruos suos
spectet tm̄ sed ipse luctatur in nobis ipse congregat. ipse in certamine agonis
nostri et coronat parit et coronatur. recte ergo. Dauid factus est. 1. paralip. 29.
Tua sunt omnia et que de manu tua accepimus dedimus tibi. q. d. nihil tibi
dare possumus q̄d a te nō accepimus et nihil habemus q̄d nō dedisti. Hinc s.
Hieron. li. aduersus p̄la. li. 1. col. 3. ait et li. 2. col. 15. Et vt sciam⁹ dei esse bonū
om̄e q̄d gerimus ego inquit plantabo eos vt nequā eractent et ego dabo
eis cogitationē et sensum vt intelligāt me. si cogitatio et sensus dant a deo vbi
est libe. ar. vt tam sup̄ba tactatio. Ex his inferi q̄d bona opa tota sunt dei sed
q. d. d. dicit nō totalit̄ ideo facit vt sentiat s̄l cū diuersē sententiā h̄c Eccle: et
schol: nusq̄ em̄ apud hos legit totū op^o esse dei sicut rursus ap̄ illos nō legit
q̄d bona opa nō sint totalit̄ a deo nisi me fallat obli: Cōgratuloz ḡ egred. d. q̄
cōclusionē meā. 14. acriter impugnavit e h̄odie meū in meā immo sp̄: sancti
sententiā descendit dicens q̄d totū opus bonū p̄ductū a deo. hec sunt que iam
volebā dicere. ex Biblia alia sunt mibi dicenda.

HECKIUS.

¶ Dum clariss. Longa verborū serie et plurimū auctoritatū e codicibus lectiōe
et Rodona solutionū nostrarū repercutit. et simul cōclusionē infringere conat̄
Dico primū quiduid sit de d̄si Erasmi iudicio ac vena: Sede qui suspicant̄
pon⁹ q̄ iudicent. Atq̄ non incōuenit librū Auctoris allegari solitū p̄ eodem
citare Ea em̄ industria cōtra me vtitur d. d. in defensione sua in li: de Eccle: vt
opinor dogmatib: p̄sertim cū ea sententiā sanc: p̄sibus sit cōsentiens quāda
modū est illa Hiero: p̄ me inducta tra em̄ ait Augst: libro de sentēt̄s. p̄sp̄ri q̄
posse habere fidem sicut posse habere charitatē natura hoim̄ est. parcat tamē
mibi clariss. d. d. cum bona ventā loquar alius est modus disputatiōi soluti
ones tm̄ pbantū. Nam et solutio ipsa cū p̄firmatione ad iuncta funditus erat
destruenda si victoriā vt sperabat obrinere voluit.

¶ Deinde q̄d clariss. d. id agit q̄d solet hoc est obiecta nō diluere. sed p̄ alia vt
sibi videt̄ repugnantia infirmare ad ca. 20. August: de Eccle: dog: vbi clare
faterur acquiescere inspiratiōi pr̄atis nostre esse Nihil off̄no dicit sed me res
mittit ad forum Julij cap. 44. et. 10. retract: vbi tamen inducta afferunt sol
lutionem in dorso vt em̄ legit d̄ doct. August: inculcat eos qui absq̄ ins: tractiōe
dei arbitrant se p̄ nature vigorem p̄dicationi velle acquiescere q̄d remotus a
nobis est q̄ Scribe ab gachibus. adiecit d. d. v̄ etiā in hec Parerga excurrā
Aug: nō iudicare interprete sed lectore. Dicit ergo cur ipse Aug: sic interpre
tatus vt fertur.

Ego nō cus
ro predica:
Aristotelis
verba caro:

Flora
Urbū totū

Uerba caro:

Scotus et ce
terificat̄ sig
menta ex ist
dem verbis

Eclus dicit
hic caro: fa
cere magna
festa fm̄ ver
bū. In

Non mea
glossa

¶ Tertio deinde loco Bern: assert tanq̄ pposito nostro nō deseruentē de quo
vehementiss: miro: cum nullus hoim sit qui spiret et Bernbar: legat quin videat
eum nobis omib: suffragiis et votis astipulante. Inquit em̄ Bern: in primo nos
nihil facere vbi nos habemus pure passive. nec in ultimo sed in medio hoc est
cōsensu quē dicit deam opari nobiscū. vtiq̄ nobis est aliquid tributū August:
sentētia Nec recipio glossema chariss: doct. qd̄ dicit esse sūū. ipsum quoq̄ sensū
suum esse inspiratū. nulla alioquin esset dīa int̄ primū mediū et vltimū quin de
om̄ia iuxta d. d. sententiā totaliter efficeret et totum Bern: hoc loco inuere. **¶**
De secūdo p̄ncipali si non me fallit memoria anteq̄ obseruatis. intentū
suum p̄bare niteret citra modestiā calūniatus est me qd̄ plus agam causam
meam q̄ causā fidei. Et dum eum expectarē esse p̄tem. p̄stitit se iudicē. Pers
gamus tamen etiā hoc suum p̄positū obruere. pollicet̄ ornatiss: d. p̄baturum
se opus bonū meritorū et totum et totaliter esse a deo dudū ego perierā vt ex
Ecclesiā: p̄tib: ostenderet libe: arbi: habere se pure passi: ad opus bonū Nolo
dicere qd̄ querat d̄uercula sed illud qd̄ est sumā rei non p̄gredi vult ad lucē
sed inducta dispiciamus.

¶ Dum August: in li. de bono p̄seuer. 13. induxit. affirmantē volum⁹ sed quid
quid volum⁹ preparat volūtas a d̄o. q: d̄ns opatur in nobis. ponderant. d.
multū illam p̄ticularitū nobis sed nescio an t̄m ponderis habeat maxime qd̄
auctoris ista nihil aliud p̄bare potest nisi quod opus bonum sit totū a deo
qd̄ et sequentes faciunt. sed qd̄ totaliter fiat a deo nec a p̄e vnus indicat. sciat
tamē d. d. opationē primo meritorū esse actionem immanentē nō transcūntē
p̄terea non debet euidere m̄rū qd̄ deus operatur in nobis velle. nam extra
hoim opatum nihil confert sic et de Eccle: p̄tib: Deus virtutū cui⁹ est totū
qd̄ est optimū fateor: Omne donū optimū desursum est Idem de Cypriano et
p̄ eum inductis sentio nam om̄ia bona fateor: esse a deo et dico etiā esse tota a
deo sed nō totaliter. qd̄ etiā nobis coopantib⁹ fiat. coadiutores em̄ dei sum⁹
1. Corin: 3. et Ap̄t̄ Euange: dei p̄dicabant deo coopante Barct. 16. Quare
om̄is sufficientia nostra ex deo est Et vt Ap̄t̄ ait quid habes qd̄ non accē
p̄isti: sed vt docuimus hec dei motione sp̄alem et sup̄naturalē p̄meritis collaus
dāt. libe: t̄m arbi: voluntatē non tollit Unde nescio cui d. doctor Clariss: cecis
nerit cum adhortat̄ eos qui actuitatē libe: arbi: tribuit vt meliora sapiant ob
inductas per Cypri: auctoitates ex. 2. Paralip: 20. hec dicit d̄ns Nolite t̄m
mere hanc multitudinē et. Et qd̄ David ait Om̄ia tua sunt d̄se et. Quasi esset
aliquis hō vt tam hebes vel tā rudis qui ignoraret oim̄ rex creatorū bona oia
d̄se attribui Nam hoc scire debet d. d. optimoz theologoz quos ipse scholasti
vocat cōsensum nullā creaturā agere nisi deus vel ḡnali motione aut sp̄ali fa
ciat eā agere. Adeo qd̄ plus de⁹ facit agēdo meditante creatura quam ageret
seipso Falsus est em̄. d. d. et libe: arbi: suam habere actuitatē Quare non ego
in suam sum tractus sententiā sed potius ipse in scholasticoz descendit sententiā
nisi vel hodie p̄bet mihi qd̄ libe: arbi: habeat se pure passive nec refert qd̄ dicit
se non legisse in scholasticis. opus bonū esse totū a deo dignet̄ saltem adhuc
legere et sanctis illis p̄tib: debitū honorē non auferre Thomā in locis hodie als
gento: accēsi et alijs qua de re nescieruntiss: d. d. fortiora attulerit inuenta stat
scholasticoz s̄na et libe: arbi: a se non posse in bonum opus. attamē deo co
opante et adiuuante. aliquid em̄ tributū est vt castificet seipsum sicut dicit. b.
Johan: et tandē mereat̄ recipere secundū qd̄ in corpore gessit quē ad modū. b.
August: li. 3. Dypono se retributionē illam premiū vel pene ad eū sensum p̄fert.

Carolo stadium.

¶ Egregi⁹ d. d. sept⁹ mihi obiicit qd̄ plonga ofone vtar et nescit se idē facere
¶ Sic cessatū est a quarta ad sextam horā disputa: nam angustia t̄pis et p̄p̄

apū dignitates intercedebāt. et disputatiōis ppetuas ad dīcam vsq; dīem
boiam pīma. per pīconem. denunciata est.

Caroloftadius.

In nomine Ihesu amen.

¶ Quod egregi d. d. mibi librorū lectiōe sepi⁹ ex pbiat nihil ppendo immo is est
vnicus pīcatu⁹ me⁹ qd hoc studiū meū posteritati innotescat ceterum non
curo qd mibi pīscripta disputatorū obtendit nam leges disputatorū et nomē
argutatorū mibi inuisum est. In Theologia quidē disputare est sensum scrip-
turarū elicere. hoc pio pīmo et secundo.

¶ Tertio Egregi d. doctor. Solutū argumentū assumptum de Ecclesiasticis
documentis c. 43. sed ad textum Augustini ex li. 1. retracta adductum nihil dī-
ct. vtautem palam fiat omnibus quādo scriptura dicit nos habere potestātē
boni operis illam voluntatē a deo esse cōcessam legatur Augusti. retract. ca.
. 22. vbi dicit in potestate quippe hominis est mutare in melius voluntatem
sed ea potestas nulla est nisi a deo detur.

¶ Quarto d. d. respōdendo allegauit. Bern: qui dicit cōsensum bonū non esse
sine nobis vel ipsum mediū reputari nobis in meli⁹. et p hoc d. d. conat inferre
voluntatē se habere ad pīmū tñ passiuē. ad Scōm aut actiue. ideoq; secundū
esse quidē dei totū sed nō totaliter. sed contra. Nam Bern: clare dicit Et si nō
ex nobis. nō tam tamē sine nobis. et paulo inferius cauendū ē ne cum hec in-
uisibiliter intra nos ac nobiscū acriter sentim⁹ aut nostre voluntati attribua-
mus que infirma est sed soli gratie. Sic quero ex d. d. quid intelligat Bern:
cum dicit gratia opatur nobiscū et opus bonū non est ex nobis sed ex gratia.

Ad hec respondit Beckius.

¶ Quidquid sit de excusatiōib: clariss d. d. quas refellere nō est tā instituit me⁹
attñ illud nouū glossema p excellentiā suā allatū qd disputare in theologia sit
veritatē sacre scrip̄e exponere nō accipio cū sic disputare nec ab Aug: sumat li:
22. ptra faustū si me nō fallit memoria. heretici. (inquit.) vincere malūt q̄ dī-
putare vbi eis pgressum imperat abnegatū non veritatis theolo: studiū sed
qd d. d. imperat pīmo me nihil dixisse ad locū Aug: ex. 1. reiar: c. 10. quē tñ
simul absoluit cū c. 44. de Ecclesi: dogmatib⁹ nihil audiat eo loco ponderare
Hoc audeo dicere nullū ex Aug: afferrī locū in quo nō simul lib: arbitriales
raē coopatio. qd vero caput affert. 22. eiusdē libri in ptate qdē hois esse mu-
tare voluntatē in melius sed nō nisi detur a dño Fateor equidē et sepe restatus
sum lib: arbit: et suā actiuitatē in bonū opus accipere a deo. si dat habet itaq;
datū et dato vititur tñ in hoc gloriari nō oportet ne illud apli nobis obijciatur
pīma ad Rom: 4. quid habes qd nō accepisti sed potius agnoscamus cum
dixerim: scio dñe q: nō est in homie via eius nec est vtri vt ambulet et dirigat
gressus suos. Omnia em̄ illa et deo honore debitū tribuunt et coopationē mī-
nistralē voluntati nō auferūt et predicta cū li: arbit: cōcordāt. b. Aug: li: 2
de pctōx remissione c. 16.

¶ Ad scōm cum Eruditiss: d. d. Existimat me non assequūtū intelligentiā. b.
Bernbar: ppter subsequēs qd etiā ipsum p̄sensum non ex nobis fieri. b. Bern:
affirmat Hanc vtiq; obiectiōnē d. d. non formasset si scholasticorū traditiōnē
fuisse sequutus nam vocula. Ex pīncipiū quoddā quasi radiale et pīncipale
vnde actio ipsa oratur sed q: voluntas nō agit bonū nisi q: acta. ob hoc tu
stissime b. Bern: negat bonū opus fieri ex nobis. p omnia p̄sentia apl'o q: non
agamus aliquid ex nobis quasi ex nobis sed ex gratia dei pueniente. qd btūs
Ambros: de vocatiōne genti: puidit apte declarās ex ipsa sententia apl'ica qd
iusti agunt spū dei. non p̄pterea auferri lib: arbit: et p hoc arbitror: resolutam
Clariss: d. d. dubitat inōē quantū inter sit inter ista tria. in nobis. qd nō sufficit
Ex nobis qd non attingimus. Nō obiscum qd nostre potestatis est.

Doffestum
visitationis
marie qd sa-
bato erat

C. 3. 4. 11

Carosta: ad pposita non respondet.

¶ Primum quod doctor dicit diuerticulum est

¶ Secundum dimittamus

¶ Tertium autem quod lib:arb: cooperetur discutiendum est. quo sensu sit accipiendum. Nemo enim tam rudis est qui negat volentes velle et operantes operari sed intellegere sensum hoc est scientie rheologicæ. insuper quod .d. d. respondit nobis bona opera dari et quod datis possumus vti tantum accepto quantum habet veritatis.

¶ De Bernb: Causa brenitatis et glossa doctoris suspicamus. confido autem in domino quod si probatum fuerit opus bonum totum esse virtutis hoc est dei effectus et libertatis arbitrii susceptive manifestum erit opus bonum esse totum et totaliter dei actus. et quod hoc verum sit assumo auctoritatem Augustini ex enchiridion. c. 32. Ubi sic legitur porro si nullus Christianus dicere audebit non miserentis est dei sed volentis est hominis. ne Apolo aptissime contradicat restat ut propterea recte dictum intelligatur non volentis neque currentis sed miserentis est dei. ut totum deo detur qui hominis voluntatem bonam et preparat adiuuandam et adiuuat preeparatam. precedit enim bona voluntas hominis. multa dei dona sed non omnia. que autem non precedit ipsa in eis est et ipsa. Volentem fuerit ut velit. Volentem subsequitur ne frustra velit. cur enim admonemur orare pro inimicis nostris utique nolentibus. pie viuere nisi ut deus operetur in illis et velle? Item cur admonemur petere ut accipiamus nisi ut ab illo fiat quod volumus a quo factum est ut velimus? Ex his dictis inferitur quod sicut velle dei in nobis efficit Ita et operari ipsius. quemadmodum apostolus etiam indistincte dicit qui operatur et velle et operari.

¶ Secundo inferit. quod lib:arb: habet bonum opus totum sed susceptive sicut alii quis recipit munusculum aliquid ab alio quod etiam Augustinus. retracta. c. 23. dicit utrumque spiritus est quia ipse preeparat voluntatem et utrumque nostrum est. quod non fit nisi volentibus nobis. Ac per hoc quia neque velle possumus nisi vocemur. Et cum post vocationem voluerimus non sufficit voluntas nostra et cursus noster. nisi deus et vires currentibus prebeat et pducatur quo vocatur. ex his patet quod opus bonum nostrum est et quod dei. et quod gratia dat lib:arb: vires alienas quibus operari vnde Cyrillus in Ioban: li. 12. c. 56. sic dicit. Non enim poterit ea facere que deo placeant nisi superiorum induit virtute. Unde ad quendam presbyterorum dicebat quia spiritus in te dominus insidet et conuerteris in alium virum. 1. regum. 9. hec Cyrillus qui alias auctoritat: hunc proposito coaptat. Gregorius quoque in Ezech: Domilia. 9. sic dicit Sed sciendum est quod mala nostra solummodo nostra sunt. bona autem nostra et omni potentis dei sunt et nostra sunt quod ipse aspirando nos preuenit ut velimus qui adiuuando subsequitur. ne inaniter velimus. Et concludit quod preueniente gratia omni potentis. dei donum fit meritum nostrum. Ex quibus sequitur quod bonum opus et dei est et nostrum. Et ad hoc inducit auctoritatem Ezechielis. qui dicit quod spiritus dominus in gressibus est in me et statuit me supra pedes meos. qui textus clare dicit quod opera dei sunt spiritui sancto reputanda.

¶ Ezechius respondit et dixit se maxime posse respondere.

¶ Dum excellens .d. d. dicit a me sibi precessisse bona opera dari a deo. Et inficias non quod bona opera dari negem sed quod assumit a me concessum de quo nihil est dictum bene adducendo Augustinus. ex. 22. capite primi retract: precessit preteritum mundum voluntatem in meum dari a deo sed aliud est dari preteritum boni operis et dari bonum opus quod .d. doct: pro eodem accepit.

¶ Secundo proponendo sententiam suam celebrat .d. d. nititur probare. Bonum opus esse effectus a deo et receptive a lib:arb: Dico si intendit .d. d. lib:arb: bene se tantum receptive contradicere suo concessio ubi factus est et lib:arb: sua actus. Quod si a ciuitate lib:arb: non excludit nemo frustra desipit qui lib:arb: negat se habere receptive ad bonum opus. Maxime loquendo de bona operatione interiori et vulgata est. quod sicut efficiens et finis sepe coincidunt ita et efficiens et materia

Loquitur de se
de idem Caro

Ite de spiritu
sua idem

Saul fuit

In qua sed disceptamus que adducte.

¶ Primo Augustinus in 22. c. Enchiridii: in nullo nobis reluctat. Nam toties iam inculcauit? scilicet presertim quod dicitur totum opus bonum fieri a deo non per hoc negare libere arbitrii concursus. sed dei et gratie principalitatem asserere. quod ipsa verba Augustini adducta liquido comprobant. Inquit enim preparat adiuuanda et presertim parata adiuuat. Nam adiutorij nomine acuitate libere arbitrii exprimit ut tractatus in 4. super epistolam Iohannem: eadem allegata declarat. Si dicitur inquit adiutor meus esto aliquid agis si nihil agis. quod ille adiuuat. Porro quod apostolus induxit deum operari in nobis velle et operari. si me non fallit memoria Apollonius habet. Qui operari in nobis velle et proficere per bona voluntate. Ut cumque sit assentior facillime deum operari in nobis velle. sed nobiscum ut Bernardus dicit.

¶ Quod secundo loco beatus inducit Augustinus: ex. 1. retracta: c. 23. quod bonum opus sit tantum munusculum datum a deo. Dico oportere precipere de qua subiecta materia loquantur auctores loquitur enim ibi Augustinus: de fide et charitate ad que ipsa voluntas indubio habet se tantum passivam. Aliud autem est loqui de bono opere. Nec subsequenter negamus. voluntatem non posse in bonum opus nisi vocetur. quod omnem actionem voluntatis bona deus sua motione fuerit. Nec hoc negamus quoniam deus presertim beat vult. sed si prebet utique voluntas haberet illas. Quare oramus deum. ut bona opera nostra aspiando fuerit et adiuuando persequatur.

¶ Ad Sigo: non dissimilis dicitur? qui tam sepe in libris Socraticis libertatem voluntatis tollit. Nihil enim agere possumus? quod deo placeat. Deo non adiuuante. qui cum gratiam gratis det. alioquin gratia non esset. iuxta Apollonius. opus bonum ab illa procedens optimo iure. donum dicitur dei. et meritum nostrum. iuxta illud Augustinus ad Sixtum presertim. cum de? coronat merita nostra. nihil aliud coronat quam munera sua.

¶ De Cyrillo et quod quot alijs qui adducti possunt nihil est quod allatum negemus. Non enim possunt homines facere que placeant deo. nisi induantur superiorum virtute. sicut dicit Iesus Apollonius admonere. ut sederent in civitate donec induerentur virtute ex alto. Virtus inquam habitus est et gratia. ubi voluntatis est recipere. facta vero virtute. eius quoque est operari. Et de istis virtutibus scriptura locutus est apud Ezechiel:

Carolostradius.

¶ Si etiam ago deo doctorum qui hanc concedit quod bona opera sunt dona dei et quod deus sua dona coronat. Quod autem mihi repugnantiam obicit ad precedentia et sequentia remitto. et quero quam acuitate habeat ferula vel baculus quo pedagogus cedit adolescentulum data responsione. pergrederemur.

Eckius.

¶ Querit clarissimus d. d. quomodo habeat acuitate ferula vel baculus qua Pedagogus verberat discipulum. Etideo cum suo modo omnis causa scilicet possit dici et instrumentalis. necessarium est diversa esse genera instrumentorum. Nam aliquam causam instrumentalem naturam seu genuinam et virtute. aliquam communicatam uti patet. tenuissimus vero instrumenti modus est cum instrumentum solummodo agit ut dicitur rectum. sine hoc fiat per cuiusdam impetus impressionem aut solum virtute lattonis. Quo sic preloquio respondeo. proposita questione satis captiose baculum habere acuitate inquantum a manu ipsius magistri dirigit. Cuius improbatorem audire patet sum

Carolostradius.

¶ Quicquid sit de distinctione Egregij. d. docto. hoc dicit Elafas. quod quoad modum instrumenta mota nihil possunt dicere suis motoribus. ita nec homo actus spiritus sancto potest sibi quicquam arrogare illius motionis vel actionis. modo Elafas c. 10. sic inquit. Nunquid gloriabitur securis contra eum qui secat in ea et exaltabitur ferra contra eum a quo trahitur? Et baculus contra eum a quo movetur. Ergo etiam libere arbitrii: quod comparatur illiusmodi instrumentis. non potest dicere.

Aristoteles
adest dixit
Carolos

bonū opus nō est totaliter a deo. qm̄ si hoc dicitur gloriatur cōtra dominum
Eckius.

¶ Clariss: d. d. cōtra rffionē p̄ me datam opponit de dicto Esai. c. 10. Nūq̄
gloriabit securis aduersus em̄ qui secat. sic de serra tracta. sic de baculo p̄cus
sente. Et quo loco accipiatur lib. arbi. non posse dicere qd̄ aliquid agat: qm̄
si voluntas negaret bonū opus esse totaliter a deo. iā gloriaret cōtra dominū
Sūdeo verba ista p̄bere esse symbolica que iuxta traditionem beati Dionysij
de mystica theo. cap. 4. nō oimodā recipiūt similitudinē. sed in quadā p̄prie
tate cōuenientia. Docet ergo nos Esaias nō debere nos gloriari in bonis op̄
bus. quod nemo nisi insipientissimus negabit. Cum ap̄tus nos instruat. Qui
gloriatur in dño gloriatur. Quare in hunc finē idonea est triū symbolorū securis
ferre et baculi coaptatio. verū in rōe instrumenti. diuersa est baculi et liberi arbi
compatio. quū hoc sit instrumentū inanimatū. alterū vero animatū vel ip̄a anima.
Quā diuersitatē. si auderem adducere ex b. Tho: que: 4. de veritate.

Carolo stadus:

¶ Quid sentendū sit de ista p̄prietate instrumentorū. remitto ad Hierony: et hoc
bono anio. sed opponēdo dico. qd̄ hoc agere qd̄ h̄ lib. arb. actū a ḡa. est. mus
nus dei. et op̄ dei. Quod Augus: apte dicit de spū et lra ca: 2. p̄erea Ezechiel
lis. 36. scribit. Ego facia vt in p̄ceptis meis ambuletis et iudicia mea custodiat
tis et opem̄. Et quo apte sequit qd̄ deus facit nos facere et facit nos opari.

¶ Deinde velle ab egre: d. d. scire quis ecclesiasticorū vsq̄ā scripserit. op̄ bonū
esse totū dei. et non totaliter. et nisi me fallat oblitus est vna chimera bistricola.
quā dñs d. cōmunitat. vt sit incōclusibilis et imprerit?

Eckius.

¶ Primo de Augus: cap. 2. de spū et litera nihil est qd̄ dubitē neq̄ de Ezechiele
quin deus faciat nos facere qd̄quid fecerimus. Quāto magis facit nos facere
bona. quod dudum exposui deum plus agere cum causa secunda. q̄ agente se
sola. quod d. d. clariss: si nostra ex charitate legisset. intelligere potuit. cōclusio
29 defensionis. Scio em̄ orationes meas esse nullas nisi deus fecerit eas esse
aliquid Quod vero obiicit. Clariss: doctor: de bistricola Chimera vbi Ecclesi
astici doctores ita loquuti sunt. vt bonum opus sit totum a deo. non aut totū
liter. facit quod Arrius obiecit sancto Athanasio coram probo iudice querēs
a scō patre vbi in diuinis libris repiretur vocabulū Homousianos. Nam ob hoc
nouatum vocabulū heretici Christianos appellabāt Homousianos et Hune
ricus Mandalo:ū rex in Africa legē dedit om̄es Homousianos diuersis sup
plicijs debere occidi. vellē diceret mihi Clariss: d. d. cū nullus sit fidelis qui hoc
nesciat. vnum esse deum in essentia. et trinū in p̄sonis. vbi persone nomē in sa
ra repiretur scriptura. ita dicere possint de nomine theotokos diuisi Joannia
damasceni temporib⁹. Et in theologia eadem laboramus penuria. qm̄ plura
sunt negotia q̄ vocabula. Quare cum cōstat de re. frustra disputat de nomine
et disputatio de nominib⁹. pertinacibus est relinquēda. Ideo quum rem meā
et intentionē d. d. clare intellexerit. frustra conatur venari vocabula hoc voluit
dicere totum opus bonū esse a deo. sed quia non fit sine liberi arbi: concursu et
actiuitate. ne concursum illum negarem. dixi nō fieri totaliter a deo. quod est
compendio et absolute rem pronunciare. Quare dñs doctor: sententiam non
verba improbat.

¶ Samulus vniuersitatis publice edixit. crastina luce seu
postridie hora septima antemeridiana inchoandā dis
putationē inter d. docto: Eckiū et Almartinū Lutthep 7c
Que disputatio post hanc sequit. volum⁹ em̄ has duas
eo: undem cōiungere non sine ratione.

d. d. Carolo:
gras egit d.
d. eckio qd̄
pcedit bonū
opus esse do
num dei. hoc
idē. d. d. eck
us sp̄ se sens
isse dixit